

ЕЗИКОВА И ЕТНОКУЛТУРНА ДИНАМИКА НА ТРАДИЦИОННИТЕ И НЕТРАДИЦИОННИТЕ ЦЕННОСТИ В СЛАВЯНСКИЯ СВЯТ

ТАТЯНА АЛЕКСАНДРОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
t_alexandrova@mail.bg

В кн. 1 за 2019 г. на списание „Български език“ са публикувани 4 статии по международния проект „Езикова и етнокултурна динамика на традиционните и нетрадиционните ценности в славянския свят“, LED-SW (ERA.NET RUS Plus; RUS_ST 2017–472). Целта на проекта е многоаспектно изследване на общото и различното в традиционните и нетрадиционните ценности и тяхната динамика в българската, словашката и руската култура посредством езиково-текстологичен, лингвокултурологичен и интердисциплинарен анализ въз основа на езикови, фолклорни и исторически източници. Изследванията са принос към българското и славянското езиковедно знание.

В статията си „Езикът на славяно-византийската писмена култура в Словакия от аксиологична гледна точка“ Петер Женюх разглежда езиковите особености на текстовете, писани на кирилица в словашка среда, които представляват уникален кръг от писмени паметници. Основата за създаването на тези текстове е езикът на вероизповеданието, който сред словашките от славяно-византийски обред е църковнославянският език.

Въз основа на съпоставителен анализ на езиков материал от старобългарските класически произведения от IX–XI в., както и на оригиналните съчинения на Патриарх Евтимий от XIV в. и новобългарските дамаскини от XVII в. Ваня Мичева разглежда езиковите репрезентации на концепта *храброст* в статията си „Храбростта като ценност в историята на българския книжовен език“. В статията си „Аксиологични аспекти на концепта *любов*“ Калина Мичева чрез езиков и аксиологичен анализ на старобългарски ръкописи от IX–XI в. и на български пословици разглежда езиковите аспекти на концепта *любов* и неговото функциониране в различни контексти на традиционната българска култура и в историята на българския език.

В статията си „Форми и проекции на магията на словото като културна ценност във фолклорната проза“ Любомир Габор разглежда формите,

функциите и значението на магията на словото в устния фолклор, и по-конкретно в словашките вълшебни приказки. Ролята на магията на словото е интерпретирана от антропологична гледна точка, разгледано е нейното проектиране в културната памет на човешките общества.

В концептуалната рамка на аксиологията е поставено и изследването на Илияна Генов-Пухалева „Аксиологизация на съвременни идеи и термини – примерът на *климат*“. Като илюстрация на аксиологизацията на понятията в български са разгледани лексикални единици от тематичната област *околна среда*. Подчертава се глобалният характер на изследваните процеси и се обосновава необходимостта от актуализиране на лексикографските описания на термини с оглед на промените в семантиката им.

В броя е включена и първа част на статията на Игнаций Долински „Още за обхвата на словообразователната категория *nomina instrumenti* (NInstr) и за словообразователните парафрази на дериватите със значение *средство за действие* върху материал от български формации със суфикс *-а/-я*“. Авторът прави допълнение към авторитетното изследване на словообразователната категория *nomina instrumenti*, публикувано в IX том на *Българско-полската съпоставителна граматика* (2009), като предлага разширяване на обхвата на тази категория и допълване с нови семантични роли. Представя се по-детайлна подялба, като се включват групи, които могат да бъдат описани с по-строга конструкция на словообразователната парафраза при отделни деривати. Изводите са верифицирани чрез материал от български названия на средства за действие (NInstr) – думи със суфикс *-а/-я*.

Последната статия е на тема „Съвременно състояние на Българско-английския паралелен корпус със съотнесени глаголни форми“ от Тодор Лазаров. В контекста на съвременната теория и практика са представени целите, за които е създаден корпусът, както и неговите характеристики и структурни особености. Дават се първични езикови данни, извлечени от корпуса.

✉ Доц. д-р Татяна Александрова
Секция за съвременен български език
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България